

Lännsstyrelsen
Norrbotten

YTTRANDE

1 (3)

Datum
2017-09-29

Diarienummer
100-9945-2017

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över ”Laponiaförvaltningen – en utvärdering” (dnr M2016/02707/R)

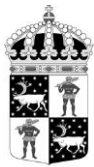
Lännsstyrelsen i Norrbottens län har beretts möjlighet att lämna synpunkter på konsultföretaget pwc:s utvärdering av Laponiaförvaltningen från september 2016.

Lännsstyrelsen delar utvärderingens bedömning att föreningen Laponiatjuottjudus, dess konstruktion och beslutsformer i allt väsentligt fungerar väl. Vi har svårt att se hur någon annan typ av organisation skulle kunna säkerställa kommunalt, lokalt och samiskt inflytande, nationell relevans och internationellt bifall. Föreningen har sedan tillkomsten 2011 etablerat en förvaltningsorganisation som, med stöd av styrelsens och partsrådets prioriteringar, arbetat systematiskt med förvaltningsplanens uppdrag och varje år redovisat många framgångsrikt genomförda insatser. De utvecklingsområden som beskrivs i utvärderingen har uppmärksammats av Laponiatjuottjudus och i några fall, till exempel när det gäller besöksnäringen, har ett utvecklingsarbete inletts under 2017.

Lännsstyrelsens synpunkter i övrigt kan sammanfattas:

Vi anser att arbetet i föreningens olika organ – partsråd, styrelse och kansli – har utvecklats positivt sedan tillkomsten i augusti 2011. Fortfarande finns dock behov av att diskutera styrelsens och kansliets ansvarsområden, förtydliga styrelseledamöternas uppdrag, förbättra återkopplingen till ledamöternas respektive uppdragsgivare och tydliggöra, och möjligen också formellt fastställa, processen inför partsrådets val av styrelsens ordförande. Flertalet av dessa utvecklingsområden är redan uppmärksammade inom föreningen och en löpande utvecklingsprocess pågår. Lännsstyrelsen delar inte utvärderingens förslag att partsrådets roll ska fördjupas även om föreningen naturligtvis bör arbeta för att partsrådets möten ska uppfattas som relevanta och givande för alla parter.

Vi anser inte att Laponiatjuottjudus ska överta uppgifter som rätteligen ankommer på en myndighet. Föreningens nuvarande uppdrag är inte heller att verka för en sådan förändring. En förening kan inte utföra myndighetsarbete varför ett utökat uppdrag sannolikt förutsätter att regeringen inrättar en ny myndighet eller organisation och att Laponiatjuottjudus avvecklas. Förändringen skulle således medföra att den lokala nivåns inflytande, vilket var själva målsättningen med Laponiaprocessen, skulle reduceras. En Laponiamyndighet skulle i likhet med andra myndigheter lyda direkt under regeringen med allt vad det innebär av politisk styrning, årliga regleringsbrev och åiterrapporteringskrav. En ny myndighet i Norrbotten med uppdrag som delvis är parallella med Lännsstyrelsens är dessutom tveksamt ur ett resursperspektiv.

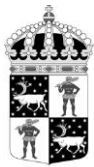
En revidering av Laponias förvaltningsplan inklusive skötselplan bör initieras under nästa verksamhetsår. Förvaltningsplanen bör bland annat kompletteras med nya kunskapsunderlag avseende Laponias kulturhistoria, renskötsel och samisk kultur och skötselplanen bör till exempel struktureras så att periodisk prioritering, uppföljning och utvärdering underlättas. Det är enligt Länstyrelsens mening av stor vikt att planerings- och uppföljningssystemen utformas så att de bidrar till att bevara och utveckla Laponias samtliga värden samt stödjer och underlättar föreningens förvaltningsarbete. I sammanhanget vill vi peka på att pwc:s utvärdering inte nämner att en uppföljning av Laponia initieras vart sjätte år av Unesco och genomförs enligt ett internationellt vedertaget uppföljningssystem.

Laponiatjuottjudus har under åren lagt ett stort fokus på underhåll av världsarvsområdets anläggningar såsom leder, broar och byggnader. Detta anser vi har varit helt nödvändigt och också i linje med den förvaltning som Länstyrelsen ansvarar för i andra skyddade områden. Väl fungerande anläggningar möter behoven hos flera av världsarvets intressenter – således både fjällvandrare/friluftslivsutövare å ena sidan och rennäring och besöksnäring å andra sidan. Indirekt kan anläggningarna också hjälpa till att kanalisera besökare och därmed minska slitaget i känsliga naturområden och reducera störningar på renskötseln. Vår uppfattning är med andra ord att prioriteringen inte varit så ensidig som några av utvärderingens informanter anser.

Nedskräpningen av Laponia och andra fjällområden har ökat markant under senare år. Länstyrelsen vill härmed påminna om att vi i mars 2017 i ett yttrande till regeringen, avseende Naturvårdsverkets redovisning av åtgärder för minskad nedskräpning, efterfrågade finansieringsformer för fjällområdet. Utmaningen i fjällen är bland annat kommunernas geografiska storlek, den stora andelen naturmark inklusive obrutet fjäll, det i sammanhanget lilla invånarantalet som medför låga skatteintäkter samt det ökande antalet turister som ofta koncentreras till några områden. Vi vet av tidigare diskussioner att kommunerna har svårt att hantera nedskräpningen i fjällområdena och att de också tycker att staten bör ta en del av ansvaret.

Laponiatjuottjudus verksamhet finansieras till största delen av anslaget för biologisk mångfald, det så kallade 1:3-anslaget, som fördelas genom beslut av Naturvårdsverket. Sedan 2015 har Riksantikvarieämbetet lämnat ekonomiskt stöd till insatser som primärt riktas mot Laponias kulturvärden. Denna breddning av finansieringen är positiv och enligt Länstyrelsens bedömning nödvändig för att föreningen ska kunna leva upp till förvaltningsplanens ambitioner. En kompletterande finansiering via Jordbruks- respektive Tillväxtverket skulle ytterligare underlätta föreningens arbete med världsarvets samtliga tre värdebärare/kåttastänger: naturen, spåren av tidigare brukare (kulturmiljö), rennäring och samisk kultur.

Några av de utvecklingsområden som redovisas i utvärderingen har bäring på Länstyrelsens myndighetsuppdrag, till exempel handläggningen av dispenser och tillstånd samt tillsyn. Sedan 2011 har Länstyrelsen hanterat nedanstående dispenser eller tillstånd som berör turistisk verksamhet (guidade turer inklusive hundspann) i Laponias nationalparker.

	Inkomna	Bifall	Avslag
2011	5	5	0
2012	6	6	0
2013	4	3	1
2014	8	8	0
2015	11	11	0
2016	6	6	0
2017	4	3	1

I november 2013 fastställde Naturvårdsverket nya föreskrifter för nationalparkerna och därmed förenklades prövningen till att avse tillstånd. Samtidigt infördes i föreskrifterna ett förbud mot att ”avsiktligt störa betande renar samt samling och drivning av renar” vilket gett Länsstyrelsen möjlighet att beakta renskötselns önskemål vid tillståndsgivningen, till exempel genom att avgränsa områden där guidade turer inte får förekomma under vissa tider på året. Förändringen, som har sin grund i att Unesco inkluderat renbetet i världsarvsmotiveringen, var en central del av samebyarnas krav inför bildandet av den gemensamma förvaltningsorganisationen 2011.

När det gäller tillsynen av världsarvsområdet har Länsstyrelsen regelbundet fått önskemål från Laponiatjuottjudus parter avseende ökad närvaro under framför allt vårvinterns besöksintensiva månader. I tillägg till det har forskningsrapporten om illegal rovdjursjakt i nationalparker 2015^[1] medfört en diskussion om rovdjursituationen i Lapponia och behovet av ökade tillsynsinsatser. Länsstyrelsen har redan idag en omfattande närvaro i världsarvsområdet – dels i samband med den årliga rovdjursinventeringen, dels vid planerade tillsynsinsatser – men har trots detta mycket svårt att på plats förhindra eller dokumentera all brottslig verksamhet. Vår bedömning är att vi även fortsättningsvis kommer att vara beroende av att gemene man polisanmäler överträdelser inom området och av att både allmänheten och Laponiaförvaltningen rapporterar till oss vid misstanke om brott. Sannolikt krävs också någon typ av kunskaps- och toleranshöjande insatser för att minska störningar och brott inom Lapniaområdet. Dessa insatser skulle kunna vara en del av Laponiatjuottjudus framtida uppdrag.

De som deltagit i beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av landshövdingen Sven-Erik Österberg efter föredragning av länsrådet Johan Antti.

---

[1] National Parks in Northern Sweden as Refuges for Illegal Killing of Large Carnivores; Geir Rune Rauset, Henrik Andren, Jon E. Swenson, Gustaf Samelius, Peter Segerstrom, Andreas Zedrosser, & Jens Persson